

СТ А Н О В И Щ Е

относно дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор” по докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (счетоводство)“

в СА „Д. А. Ценов” – Свищов

Изготвил становището: доц. д-р Диана Тонева Крумова, научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (счетоводство)“, катедра „Счетоводна отчетност“ при СА „Д. А. Ценов“ – Свищов, член на Научно жури по открита процедура съгласно Заповед № 233/29.03.2024 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов” – Свищов на основание чл. 70 от Правилника за развитието на академичния състав в СА „Д. А. Ценов” – Свищов и решение на факултет „Стопанска отчетност“, Протокол № 8/28.03.2024 г.

Автор на дисертационния труд: Кирил Иванов Лучков, редовен докторант към катедра „Счетоводна отчетност“ при СА „Д. А. Ценов” – Свищов, докт. № d010121252.

Тема на дисертационния труд: „ТЕОРЕТИКО-ПРИЛОЖНИ АСПЕКТИ НА ГОДИШНОТО ПЕРИОДИЧНО ОТЧИТАНЕ В НЕФИНАНСОВИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ“

Научен ръководител: доц. д-р Галина Симеонова Чиприянова

Становището е изготвено в съответствие с изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за развитието на академичния състав в СА „Д. А. Ценов” – Свищов и примерната структура на становище, написано от член на Научно жури, за придобиване на образователна и научна степен „доктор” в СА „Д. А. Ценов” – Свищов.

I. Общо представяне на дисертационния труд

Предмет на научно изследване в представения дисертационен труд са възможностите на метрифицирания резултат от дейността на предприятието под формата на годишен финансов отчет (ГФО), изготвен въз основа на Международните счетоводни стандарти (МСС) и Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО) за

удовлетворяване потребностите от информация на външните потребители и за подобряване ефективността на управлението.

Основната теза в изследването е, че годишното периодично отчитане в нефинансовите предприятия е ключов процес, който не само отразява финансовите аспекти на дейността им, но и изисква системно анализиране и оптимизиране, с цел подобряване на управлението и привличане на потенциални инвеститори. То може да бъде интегрирано като инструмент за постигане на устойчиво финансово развитие и конкурентно предимство на предприятията от нефинансовия сектор.

Дисертационният труд е в обем от 207 стандартни печатни страници основен текст (включително 1 заглавна страница и 3 с. съдържание), 9 с. библиография (101 литературни източника, от които 91 – на български език и 10 – на английски език, в т.ч. електронни) и 6 броя приложения. Съдържанието е разпределено в увод (8 с.), три глави (първа – 65 с., втора – 70 с., трета – 55 с.) и заключение (5 с.). В подкрепа на изложението са включени 10 фигури и 28 таблици.

В **увода** е изведена актуалността на разработката, формулирани са обектът и предметът на научното изследване, целта и конкретните задачи на дисертационния труд, изследователската теза, която се защитава, методологията и ограничителните условия на изследването.

В **първа глава** вниманието е насочено върху периодичността като важен компонент на счетоводната политика. Изследвани са факторите, които оказват влияние върху счетоводната политика и обстоятелствата, които налагат нейната промяна. Особено внимание е отделено на принципа „действащо предприятие“. Разкрита е връзката между текущото отчитане и годишното периодично отчитане. Изведени са организационните и хронологичните аспекти на годишното периодично отчитане. Изследвана е инвентаризацията на активите и пасивите като способ за обезпечаване на промените в активите и пасивите на стопанските субекти към датата на ГФО. Обосновано са представени Интегрираната рамка за вътрешен контрол COSO и нейните компоненти.

Във **втора глава** са изследвани насоките за последващо оценяване на някои от елементите на ГФО. Обърнато е внимание на обезценката на активи в контекста на годишното периодично отчитане. Визуализирани са особеностите при обезценката на финансови активи в съответствие с изискванията на МСФО 9 *Финансови инструменти*. Дискутирани са въпроси от практиката, касаещи сделките между свързани лица и оповестяването им във финансовите отчети с общо предназначение. Направен е опит те да се анализират в унисон с МСС 24 *Оповестяване на*

свързани лица. Потърсен е отговор на въпроса за модела на отчитане – финансово отчитане или интегрирано отчитане. Извършен е сравнителен анализ между финансовите отчети и интегрираните отчети. Направена е критична оценка на нефинансовата информация във финансовите отчети.

В трета глава е определена същността на понятието финансово състояние. Направена е критична оценка на информационното осигуряване и ограниченията при извършване на анализ на финансовото състояние. Предложени са модели за обща оценка на финансовото състояние, които го идентифицират като устойчиво, задоволително, нестабилно или кризисно. С конкретни данни от отчета за финансовото състояние на предприятията от извадката и чрез моделите за обща оценка е извършен анализ на финансовото им състояние. Разкрита е връзката между прецизността при интерпретация на резултатите и изготвянето на прогнози за развитие на икономическата им дейност. Изследвани са формирането на счетоводния финансов резултат, правното регламентиране, данъчното третиране и счетоводното отчитане на дивидентите в акционерните дружества и оценката на тяхната дивидентна политика.

В заключението са обобщени основните изводи и резултати от изследването, които са в основата на приносите в дисертационния труд.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

В дисертационния труд са изследвани актуални въпроси, свързани с теоретико-приложните аспекти на годишното периодично отчитане в нефинансовите предприятия. Акцентът се поставя върху нефинансови предприятия – акционерни дружества, вписани в търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ) като търговци на територията на Република България, които са включени в обхвата на индекс BGVX40. Избраните акционерни дружества, които участват в регулирания финансов пазар и техните емисии попадат в индекса на база двата критерия: медиана на дневния оборот за последните шест месеца и брой сделки за последните шест месеца, представляват голям интерес както за външни, така и за вътрешни заинтересовани страни. Те следва да бъдат привлекателни за инвеститори и кредитори, като предоставят информация в ГФО, която отговаря на критериите за прозрачност, точност, релеватност, достоверност, навременност и сравнимост. „Изходящата“ информация, предназначена за ръководния орган, следва да притежава качествата еластичност и полезност.

В този контекст избраната **тема** на научното изследване е **актуална и значима** за счетоводната теория, практика.

В структурно, техническо, а също така в **езиково и стилово отношение** разработката е на много добро ниво. Отделните части на дисертационния труд са съразмерни и логически свързани. **Обемът** му е в съответствие с количествените изисквания за подобен вид изследвания, достатъчен за да се обоснове и защити поставената изследователска теза.

В процеса на изследването се използва адекватен научен **инструментарниум** от традиционни научноизследователски **методи и подходи**, които са приложени коректно – анализ и синтез, методи на индукция и дедукция, исторически и дескриптивни методи, статистически инструменти за обработка на първична информация и други. Извършени са емпирично изследване и наблюдения в 30 акционерни дружества с различен предмет на дейност, опериращи в нефинансовия сектор, вписани в търговския регистър и регистъра на ЮЛНЦ като търговци на територията на България. Избраните по метода на случайния неповторен подбор предприятия попадат в обхвата на индекс BGVX40, който от 2 януари 2014 г. е регистриран на Българска фондова борса (БФБ). Акциите на предприятията от извадката се търгуват публично на регулиран пазар.

В разработката се дефинират проблеми и се предлагат начини за тяхното решаване, правят се опити за анализиране на определения, формулират се изводи, обобщения, препоръки и определения. Открояват се авторовите идеи и становища. Използвани са подходящо оформени фигури и таблици, които онагледяват изложените постановки и улесняват възприемането им от читателя.

Авторефератът е в обем от 42 страници и отразява в синтезиран вид дисертационния труд в неговата цялост, научните приноси и публикации по темата, изпълнението на минималните национални изисквания и декларация за оригиналност. **Справката за приносите** съдържа основните научни постижения в дисертационния труд. **В списъка на публикациите** по дисертационния труд са включени 5 публикации, от които 3 статии (2 самостоятелни и 1 в съавторство) и 2 научни доклада. Те съдържат идеи на автора, разработени в части от дисертацията, които са станали достояние на широката аудитория. **Справката за изпълнение на минималните национални изисквания** показва 48,5 точки, при изискуеми 30 точки.

В приложения **списък на участията в научни форуми** са посочени 8 участия в научни конференции, 2 участия в кръгли маси-дискусии и 1 участие в Докторантска научна сесия.

Литературните източници и нормативните актове са използвани добросъвестно, което се потвърждава от приложената към автореферата декларация за оригиналност на дисертационния труд.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

В дисертационния труд се открояват следните значими научни и научно-приложни приноси:

- Систематизирани са факторите, които оказват влияние върху разработването на съвременен модел на счетоводна политика и е анализирана нейната роля за целите на годишното периодично отчитане; открити са приложните аспекти на принципа „действащо предприятие“ при изготвяне на ГФО; извършен е критико-конструктивен анализ на Интегрираната рамка за вътрешен контрол COSO и нейните компоненти.

- Обосновава се становището, че обезценката като проявление на счетоводния консерватизъм осигурява спазване на принципа за предпазливост, регламентиран в Закона за счетоводството. Посредством авторово изследване се доказва, че матрицата на провизиите като метод за реализиране на опростения подход за обезценка е по-достъпна за прилагане при краткосрочните търговски вземания, отколкото при дългосрочните.

- Аргументирана е и е анализирана значимостта на информацията за свързаните лица в хода на изготвяне и представяне на финансовите отчети с общо предназначение. Изследвана е свързаността между стопанските субекти чрез конкретни ситуации от практиката на предприятията, касаещи контрола, съвместния контрол, значителното влияние, принципа за предимство на съдържанието пред формата, дефиницията за близък член от семейството в съответствие с МСС 24 *Оповестяване на свързани лица*. Това способства генерирането на прозрачна информация, необходима при вземането на обосновани икономически решения от страна на външните потребители.

- В резултат от задълбочено изследване практиката на акционерните дружества, чиито ценни книжа се търгуват на БФБ, са идентифицирани проблемните области при извършване на годишното периодично отчитане и са предложени възможности за усъвършенстване на организацията и технологията на счетоводно-отчетния процес. Това спомага за изготвяне на финансови отчети с общо предназначение, които осигуряват полезна информация. Очертани са критериите за сравнение между традиционното финансово отчитане и интегрираното отчитане в унисон с актуалните нормативни изискванията за реализиране на политика за екологично и

социално въздействие и добро корпоративно управление от страна на изследваните предприятия.

- Обосновава се твърдението, че извършването на анализ на финансовото състояние на предприятието като съвкупност от аналитични процедури, има ясно изразен положителен ефект. Аргументираните модели за обща оценка на финансовото състояние са предназначени за информационните потребности на външните потребители и ръководството относно текущото финансово състояние. Посредством предложения инструментариум за анализиране на финансовото състояние се предоставя възможност за изготвянето на прогнози за бъдещото развитие на икономическа дейност на предприятието.

IV. Въпроси по дисертационния труд

Въпреки стремежа за аргументирано извеждане на авторските становища, на някои места в изложението е необходима по-прецизна и задълбочена теоретична и практическа обосновка на отделни констатации, изводи и предложения.

Интерес представлява следният **въпрос** по дисертационния труд:

- Каква е дивидентната политика на изследваните предприятия по отношение на получените дивиденди от дългосрочни инвестиции, отчитани по себестойността метод и по метода на собствения капитал?

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение

Представеният дисертационен труд представлява самостоятелно, завършено и оригинално научно изследване. Той съдържа научни и научно-приложни приноси по проблемите на годишното периодично отчитане в нефинансовите предприятия.

Направената количествена и качествена оценка на дисертационния труд на тема „Теоретико-приложни аспекти на годишното периодично отчитане в нефинансовите предприятия“ ми дава основание да изразя **положително становище** и да **подкрепя придобиването на образователната и научна степен „доктор“** по докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (счетоводство)“ от Кирил Иванов Лучков.

Свищов, 6 май 2024 г.

ИЗГОТВИЛ СТАНОВИЩЕТО:

(доц. д-р Д. Крумова)